

ROUTES NAAR DAKLOOSHEID

Onderzoek onder arbeidsmigranten in Nederland

Door **Hannie Poletiek** Fotografie **Eveline van Egdome**

Er komt gelukkig steeds meer aandacht voor de zware omstandigheden waarin veel buitenlandse werknemers wonen en werken. Maar toch lijken psychische problemen en problemen met middelengebruik bij Midden- en Oost-Europese arbeidsmigranten toe te nemen. Dit was de aanleiding voor Onderzoeksinstituut IVO en stichting Barka om onderzoek te doen naar dakloosheid onder arbeidsmigranten.

Het IVO is gehuisvest in Den Haag en doet onderzoek naar het welzijn van mensen in een kwetsbare positie. En Barka richt zich op sociaal werk, onderwijs, de huisvesting en re-integratie van voornamelijk Poolse en Roemeense daklozen in Nederland. Bij deze stichting werken Poolse en Roemeense mensen die bekend zijn met de taal en de cultuur van deze doelgroep en ze daarom goed weten te bereiken. Voor dit onderzoek zijn dakloze arbeidsmigranten door hen geïnterviewd. Elske Wits, onderzoeker bij het IVO, vertelt over hun bevindingen.

Het doel van dit onderzoek is een beter begrip van de problematiek en het verkrijgen van handvatten voor preventie van middelengebruik en dakloosheid. Hiervoor is eerst meer zicht op de problematiek nodig. Drie ministeries, zes grote gemeentes in het westen en zuiden van het land en stichting Volksbond Rotterdam waren bereid dit onderzoek te financieren. Elske: 'We hebben via Barka veel gegevens verzameld. Diverse dakloze EU-werknemers zijn ondervraagd en met deze data hebben we aanbevelingen geformuleerd voor ministeries, gemeenten, opvang en zorg.'

De cursieve teksten zijn uitspraken van een Roemeense arbeidsmigrant uit het IVO-onderzoek.

"Ik ben 28 jaar oud en kom uit een klein stadje in Roemenië. Ik droomde er eigenlijk van om dokter te worden, maar de studie daarvoor kost best veel geld en dat had ik niet. Ik besloot te gaan werken, om geld te verdienen en om te sparen. Wel moest ik daarvoor Roemenië verlaten, aangezien daar niet veel werk was voor mij. En dit was eigenlijk het begin van mijn leven als arbeidsmigrant"

Problematiek blijkt divers

'De werknemers die in Nederland dakloos zijn geraakt, verschillen weinig in achtergrondkenmerken van andere daklozen. Beide groepen bestaan voor het merendeel uit mannen van gemiddeld veertig jaar oud. En de oorzaak van dakloosheid varieert.'

De onderzoekers onderscheiden vijf routes naar dakloosheid:

- Dakloos door werkverlies. Bij de meeste personen is hun woning gekoppeld aan hun werk;
- Mensen die uit een kwetsbare positie naar Nederland komen. Met kwetsbaar bedoelen we hier bijvoorbeeld een gebrek aan partner, gezin, sociaal netwerk of die al in meerdere landen gewoond hebben;
- Verbroken relatie en werkverlies;
- Direct dakloos bij aankomst;
- Ernstige gezondheidsproblemen, ook door ongevallen op het werk wat verlies van werk en daarmee vaak ook de woning veroorzaakt.

"In Nederland ging het eigenlijk alleen maar bergafwaarts met mij, ook mentaal gezien. Ik raakte mezelf een beetje kwijt. Uiteindelijk verloor ik mijn werk en mijn huis en belandde op straat"

Een betere samenwerking tussen alle instanties zou al helpen

Werk en woonomstandigheden laten te wensen over

Dat de problematiek toeneemt is niet verwonderlijk. EU-werknemers verliezen makkelijk hun tijdelijke baan en deze is vaak gekoppeld aan huisvesting. Binnen korte tijd moeten ze hun woning verlaten. Vaak zijn ze niet ingeschreven bij een gemeente waardoor ze geen recht hebben op voorzieningen. Psychische problematiek en problemen met middelengebruik verergeren vaak >>

op straat. De begeleiding van deze groep laat te wensen over. 'Een betere samenwerking tussen alle instanties zou al helpen. Zo zouden werkgevers, uitzendbureaus, woningbouwverenigingen en organisaties in zorg- en welzijn beter moeten samenwerken.'

"En je moet eerst minimaal 26 weken gewerkt hebben, wil je als arbeidsmigrant ergens recht op hebben. Veel arbeidsmigranten zijn al zwak, vermoeid; door dit soort weeffouten raken we letterlijk verdwaald in het Nederlandse systeem".

Aanbevelingen uit het onderzoek

De belangrijkste aanbevelingen die ze uit het onderzoek halen zijn:

- Preventie en vroeg ingrijpen om (verder) afglijden te voorkomen;
- Meer zorg en ondersteuning in eigen taal en cultuur;
- Laagdrempelige hulp rond het vinden van werk en andere praktische zaken;
- Loskoppelen van werk- en huurcontract;
- Toegang verbeteren tot (geestelijke) gezondheidszorg;
- Maximale informatievoorziening over verblijf, wonen en werken in Nederland.

Elske geeft aan dat de overheid samen met partijen zoals de uitzendbranche al begonnen is om maatregelen te nemen. Door baan en bed te scheiden hoopt de branchevereniging van uitzendbureaus (ABU) dat arbeidsmigranten bij ontslag

niet direct hun huis moeten verlaten. En er komt een totaalverbod op nulurencontracten. Gemeenten werken hard om bijvoorbeeld de informatievoorziening te verbeteren en genoeg opvang te creëren. Er valt nog veel te winnen met een respectvolle opvang van EU-werknemers die ons het vuile werk uit handen nemen.

"We doen het harde werk en worden tegelijkertijd nauwelijks aangekeken op straat en weggestopt in accommodaties buiten de bewoonde wereld. Het lijkt alsof Nederland deze donkere kant van de arbeidsmarkt wil verhullen. Dat doet pijn".

Dit onderzoek heeft niet plaatsgevonden in het Noorden. Wel kunnen we ervan uitgaan dat de aanbevelingen ook gelden voor onze lokale overheid. In het Noorden vindt minder grootschalige tuinbouw plaats, maar toch ook hier zijn migranten uit Midden- en Oost Europa te vinden. Een goede begeleiding van EU-medewerkers kan helpen problemen te voorkomen. De opvang van expats en buitenlandse studenten is misschien wel een voorbeeld van hoe deze opvang geregeld kan worden.

"En tot slot, aan alle arbeidsmigranten die overwegen om naar Nederland te komen: spaar geld, maak een plan en leer iets, een beroep of een vaardigheid. Maar bovenal: wees zeker van jezelf. Want om in Nederland te kunnen werken en wonen, moet je emotioneel stabiel zijn". ♦